

Fig. 99.
Foto fra en
Landsbykirkegaard
i November 1937.

Pietet paa Kirkegaarden

Af Dr. phil. Axel Garboe

Hvor har vi mange smukke Kirkegaarde i Danmark — og det ikke blot i de større Byer, hvor der kan ofres betydelige Summer paa den gartneriske Behandling, men ogsaa mange Steder paa Landet under beskedne, ja primitive Vilkaar. Hvad der er smukkest og taler mest til Hjertet, lader sig næppe diskutere. Men ingen gaar med opladt Sind forgæves til de Dødes Haver, som hver paa deres Maade taler deres Sprog til den, der vil lytte.

Saa meget vigtigere er det da at værne om Kirkegaarden. Intet maa forstyrre dens Fred. I gamle Dage var det maaske løsgaaende Kreaturer, der var de værste Fredsforstyrreere paa Landsbykirkegaarden. I vor Tid kan det være andet, der virker disharmonisk.

Som nu den ikke sjældne Oplevelse, man kan komme ud for paa en Landsbykirke-

gaard, hvor der nylig er sket en Begravelse. Alt er saa smukt paa Kirkegaarden. Gravtuen med den friske Jord er dækket af de efterlevendes Kranse og Blomster. Man kan kun staa og glæde sig over den Pietet, maaske Kærlighed, hvormed den Dødes sidste Hvilested er behandlet — indtil man midt imellem Blomsterne og Kransene pludselig faar Øje paa store Stykker af et menneskeligt Kranium, der har tilhørt den, der før var begravet i den Grav, som nu har faaet ny Beboer.

Dette virker som en skurrende Mislyd. Ofte før har jeg skrevet om det stødende i, at »Gravfreden« er saa kort, ja urimelig kort, selv under Landsbyforhold. Det vil aabenbart blive særdeles vanskeligt at hidføre en Forandring i dette Forhold. Men naar man anser det for nødvendigt at tage Gravene i Brug paany, før Legemet deri helt er smuldret bort, saa kræver simpel Pietetsfølelse, at de Skeletdele, der kommer til Syne, behandles paa værdig Maade og ikke henkastes hvorsomhelst i den nye Gravs Nærhed, paa Kirkegaardsdiget, eller hvor man ellers kan finde paa at henslænge de jordiske Rester af Forfædrene.

Søndermark Krematorium

I dette Krematorium laves der bestandigt om paa Rummene og de tekniske Indretninger, navnlig udfra den Opfattelse, at der har været meget at rette, for at de praktiske og ceremonielle Krav til Baalfærd m. m. kunde ske bedre Fyldest end før. Der er ogsaa jongleret med det Rum, som nu har faaet en kunstnerisk Udsmykning, og det har fungeret som »Afleveringsrum« og »lille Kapel«, og man ved vel knapt rigtig, hvad man i Fremtiden skal bruge det til. Med Bidrag fra Zeuthens Legat (5,000), Ny Carlsberg-Fondet (10,000), Frederiksberg Kommune (10,000) og en anonym Giver (10,000) har Professor *Georg Jacobsen* malet en Række Fresker, der viser Faser i Menneske-

livet fra Fødsel til Død. Motiverne, der i mangt og meget minder om dem, der nu smykker det nye Krematorium i Oslo og er udført af *Alf Rolfsen*, er ret realistiske, og de duce Farvevirkninger er behagelige, men det er desværre umuligt at faa en Reproduktion til at give mere end en Anelse af Billedernes Virkning (se om Søndermark Kapel og Krematorium, iøvrigt »Vore Kirkegaarde« VI S. 69-80).

Fig. 100.
Georg Jacobsen:
Motiv fra Udsmykning
af Søndermark Kre-
matorium (Fresco).

Gamla begravningsplatsen i Åbo, Finland

Af Magister, Havebrugskandidat *Gunnar Åberg*

I tidningen *Åbo Underrättelser* erfarer vi att rätt omfattande arbeten för närvarande pågå eller förestå på Gamla Begravningsplatsen i Åbo. Det gamla kapellet har blivit för litet för sitt ändamål och ett nytt skall därför uppföras. Sedan någon tid håller man även på med kartläggning av Gamla Begravningsplatsen. I samband härmed kan bemärkas att ritningar till begravningsplatsens utvidgning även för nyligen antagits.

Tidningen giver i samtidigt några glimtar från begravningsplatsens historia, vilket för denna tidskrifts läsare kunna vara av ett visst intresse. Tanken på en gravgård för Åbo stad väcktes 1724, då man ej längre kunde gömma de döda i Domkyrkan. 1804 blev den förlagd till sin nuvarande plats och invigdes 1807. Enligt lagen omgavs begravningsplatsen med murar och de vackra portarna utfördes enligt ritningar av arkitekten *Carl Bassi*. De komma att bevaras i sitt ursprungliga skick för framtiden.

Den forna begravningsplatsen var indelad i olika avdelningar på sammanlagt 18 kvarter. Till höger om bortersta porten låg »fattigmullen«, där de fattiga utan kostnad bereddes sin sista viloplats. Till vänster om porten åter låg brottslingarnas begravningsplats, där avrättade brottslingar och självsjällingar grävdes ned i marken. Bortom

dessa avdelningar låg borgerskapets gravgård, som i sin tur var indelad i första, andra och tredje mullen.

Begravningssederna från dessa tider voro annars föga lika våra. Vintertid företogs inga begrävningar, utan de döda lades i källare nära kyrkan. Först på sommaren fördes kistorna ut till Skansen, som begravningsplatsen i Åbo kallas. Ofta begav det sig emellertid så, att man inte ens vid ankalkande sommar förde ut de döda utan slog sönder kistorna och kastade benen i benhuset. Kistorna brändes upp i kyrkans närhet och spikarna såldes. Detta har förekommit på endel ställen i vårt land ännu så sent som 1880, då man fick en lag, som stadgade att döda skulle begravas ordentligt inom högst 6 månader.

Artisterna *Virkkala*, som leder arbetet med kartläggningen av den gamla begravningsplatsen, framhåller att man sträver efter att återgå till den lutherska gravgårdsidén. *Luther* kallade begravningsplatsen »Guds åker« och »Guds trädgård«. Hela marken skall vara en enda gräsmatta och det växande gräset och blommorna på gravkullarna symbolisera återuppståndelse. Sanden är öknen och dödens symbol, och skall rätteligen endast förekomma enbart på eller omedelbart runt kullen, ej på gångar och stigar. Det